

Uloga roditelja u poticanju medijske pismenosti kod djece

Nikić, Matilda

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:155619>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-09**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Studij novinarstva
2023./2024.

Uloga roditelja u poticanju medijske pismenosti kod djece

Završni rad

Matilda Nikić

Lipanj, 2024.

IZJAVA O AUTORSTVU

Izjavljujem da sam završni rad po nazivom „Uloga roditelja u poticanju medijske pismenosti kod djece“, koji sam predala na ocjenu mentoru prof.dr.sc. Igoru Kanižaju, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili drugom učilištu te da na temelju njega nisam stekla ECTS bodove. Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštovala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16. – 19. Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Sadržaj

Sadržaj.....	3
Uvod.....	4
Medijska pismenost: Pojmovi i teorijski okvir.....	7
Utjecaj medija na djecu.....	10
Uloga roditelja u medijskom opismenjavanju djece.....	14
Uloga škola u medijskom opismenjavanju djece.....	18
Zaključak.....	22
Literatura.....	24
Sažetak.....	26
Summary.....	26

Uvod

U današnjem svijetu, gdje su mediji sveprisutni, sposobnost razumijevanja i kritičkog vrednovanja medijskih sadržaja postala je neophodna vještina. Medijska pismenost odnosi se na sposobnost pristupa, analiziranja, vrednovanja i stvaranja medijskih poruka u različitim oblicima. Omogućuje pojedincima da razumiju kako mediji funkcioniraju, kako se kreiraju medijske poruke i koje poruke prenose. U kontekstu djece, medijska pismenost posebno je bitna jer ih priprema za budućnost u kojoj su mediji vitalni izvori informacija, obrazovanja i užitka (Aufderheide, 1992 prema Potter, 2018). Medijska pismenost uključuje niz vještina i kompetencija. Sposobnost pristupa, analize, procjene i generiranja medijskih poruka u različitim okolnostima naziva se medijskom pismenošću, prema Nacionalnoj udruzi za obrazovanje o medijskoj pismenosti (Silverblatt, 2007). Razumijevanje konstrukcija medijskih poruka, prepoznavanje vlasništva nad medijima, procjena utjecaja medija na društvo i osobu te njegovanje kritičkog mišljenja o medijskim sadržajima bitni su elementi medijske pismenosti. Tehničko znanje potrebno za korištenje različitih medija također je uključeno u medijsku pismenost, kao i sposobnost prepoznavanja i reagiranja na različite vrste propagande i medijske manipulacije (Vučetić, 2019). To je sposobnost koja potiče građansku pismenost kod djece i tinejdžera, omogućujući im da donesu odgovorne i informirane odluke o medijima koje gledaju.

Mnogobrojne promjene u društvu i načinu njegova funkcioniranja definiraju današnje vrijeme. Jedna od najznačajnijih i najbržih promjena dogodila se upravo u ulozi medija u životu čovjeka, kako odraslih tako i djece, te utjecaju medija na njihov život (Đuran, Koprivnjak i Maček, 2019: 273).

U današnjem svijetu mediji su iznimno utjecajni pri formiranju kulturnih normi, javnog mnijenja i osobnih identiteta. Mnogi pojedinci sada primarno dobivaju znanje i zabavu iz medija, posebno mladi i djeca. Mediji djeci daju informacije o svijetu oko sebe, ali oni također iznose različite sadržaje koji mogu imati pozitivne i negativne učinke (Nikšić, 2022). Među pozitivnim učincima medija su dostupnost obrazovnih resursa, sposobnost uspostavljanja odnosa s vršnjacima i sposobnost sudjelovanja u društvenim aktivnostima (Ciboci i Labaš, 2019). S druge strane, mediji također mogu predstavljati rizike, poput izloženosti neprikladnom ili nasilnom sadržaju, internetskog zlostavljanja, dezinformacija i problema s privatnošću (Đuran, Koprivnjak i Maček,

2019: 279). Iz tog je razloga važno da djeca razviju medijsku pismenost kako bi ublažila te rizike u potpunosti, te imala koristi od medija. Osim toga, djeca koja su medijski pismena bolje su opremljena za rukovanje lažnim informacijama i lažnim vijestima, što je bitno u digitalnom dobu kada su ove vrste materijala sveprisutne (Bjelobrk, 2020: 42).

Medijskom opismenjavanju djece uvelike pomažu roditelji. Roditelji su prvi učitelji djece, oni ih izlažu medijima i pomažu im u stvaranju ranog iskustva s njihovim sadržajem. Postavljanje granica i smjernica za korištenje medija, obrazovanje djece o medijskoj tehnologiji i sadržaju te uključivanje u aktivnosti njihove djece vezane uz medije dio su odgovornosti roditelja u medijskom obrazovanju djeteta. Važna komponenta roditeljske kontrole nad korištenjem medija od strane njihove djece je postavljanje ograničenja. Roditelji bi trebali postaviti ograničenja vremena koje njihova djeca mogu provesti ispred uređaja, kao i vrste informacija koje mogu gledati i kada. Navedena ograničenja spašavaju djecu od pretjeranog izlaganja potencijalno opasnim informacijama i pomažu u razvoju dobrih medijskih navika. Poučavanje roditelja o medijima također je bitno. Važno je da roditelji budu u tijeku s najnovijim tehnološkim dostignućima i medijskim trendovima kako bi svojoj djeci ponudili odgovarajuće savjete i savjete.

Istraživanje koje je provela Marra Škegro (2020) pokazuje da roditelji koji imaju veću medijsku pismenost mogu vještije razgovarati s djecom o prednostima i nedostacima medijskih materijala te im pomoći u razvijanju vještina kritičkog mišljenja (Škegro, 2020: 20-33). Aktivno uključivanje roditelja u aktivnosti njihove djece vezane uz medije potiče zajedničko razumijevanje i kritički stav prema medijima. Kada gledaju televiziju, igraju video igrice ili koriste internet, roditelji bi trebali provoditi vrijeme sa svojom djecom i razgovarati s njima o sadržaju koji konzumiraju (Vučetić, 2019). Istraživanje koje su proveli Ciboci, Kanižaj i Labaš (2014) pokazalo je da od 816 ispitanika 90,2% roditelja koristi medije svakodnevno, 6,3% koristi medije nekoliko puta tjedno, a 3,4% rijetko koristi medije. Samo 0,1% roditelja nikada nije koristilo niti jedan oblik medija. Većina roditelja predškolske djece, čak 68,1% od 771 ispitanih, vjeruje da je medijsko obrazovanje potrebno za djecu već od najranije dobi, kako bi naučili kako koristiti medije i kako razdvojiti pozitivne medijske sadržaje od negativnih. Samo 17,4% roditelja se ne slaže s ovim stavom, dok je 13,5% izjavilo da ne zna (Ciboci, Kanižaj, Labaš, 2014). Kroz te interakcije roditelji mogu pomoći djeci da razumiju kontekst medijskih poruka, prepoznaju propagandu i lažne vijesti te razviju kritički pristup medijima.

Cilj ovog rada je istražiti ulogu roditelja u poticanju medijske pismenosti kod djece, s posebnim naglaskom na strategije kojima roditelji mogu educirati i podržati svoju djecu u medijskom okruženju. Osim istraživanja uloge roditelja, cilj je naglasiti važnost te uloge i dati smjernice koje će pomoći roditeljima da učinkovito podrže svoju djecu u razvoju kritičkog mišljenja i odgovornog korištenja medija. U vrijeme kada su mediji sveprisutni i utjecajni, sudjelovanje roditelja u medijskom opismenjavanju postaje neophodno kako bi se osiguralo zdravo i sigurno medijsko okruženje za djecu.

Medijska pismenost: Pojmovi i teorijski okvir

Djeca su izložena širokom rasponu informacija, stoga je bitno osigurati da steknu kritičke i analitičke vještine potrebne za snalaženje u kompliciranom medijskom okruženju. Navedeno se može postići razumijevanjem definicija, temeljnih ideja i teorijskih modela medijske pismenosti, kao i poznavanje vještina stečene kroz radionice, razgovor i razmišljanje. Različite definicije medijske pismenosti slažu se u nizu bitnih elemenata. Američka nacionalna udruga za medijsko obrazovanje (NAMLE) definira medijsku pismenost kao sposobnost pristupa, tumačenja, procjene i proizvodnje medijskih komunikacija u različitim okolnostima (Silverblatt, 2007). Višestruki karakter medijske pismenosti istaknut je u ovoj definiciji, koja ne obuhvaća samo tehničke sposobnosti potrebne za korištenje više medija, već i kritičko razmišljanje koje dopušta tumačenje i procjenu unesenog materijala. Medijska pismenost uključuje brojne temeljne teme. Prije svega, zahtijeva se sposobnost procjene medijske komunikacije, što uključuje poznavanje načina na koji su te poruke sastavljene, tko ih je izradio, zašto su napravljene i kako gledaju publiku. Druga, procjena medijskih informacija uključuje određivanje njihove ocjene, istinitosti i pouzdanosti (Potter, 2018). Treće, sposobnost proizvodnje originalnih medijskih poruka koje su etičke, poučne i uvjerljive kreativne je komponenta medijske pismenosti (Vučetić, 2019).

Medijska pismenost prošla je brojne značajne faze u svojoj povijesnoj evoluciji. Prve naznake značaja medijske pismenosti datiraju iz ranih 1900-ih, kada su obrazovne institucije počele priznavati utjecaj masovnih medija na društvo. S razvojem digitalne tehnologije i interneta 1990-ih, medijska pismenost je narasla i obuhvatila nove medijske i digitalne sposobnosti. Pojava interneta donijela je nove mogućnosti, ali i izazove, pa je medijsku pismenost potrebno definirati tako da uključuje i digitalnu pismenost. Digitalna pismenost sugerira više od samih sposobnosti za korištenje digitalnih tehnologija i platformi, ali i sposobnost posjedovanja znanja o moralnim i sigurnosnim implikacijama korištenja interneta (Potter, 2018). U ovoj situaciji medijska pismenost postaje važna za zaštitu djece od lažnih informacija, internetskog zlostavljanja i drugih prijetnji na internetu (Nikšić, 2022).

Okviri za razumijevanje i implementaciju temeljnih ideja medijske pismenosti u nastavi nude teorijski modeli medijske pismenosti. W. James Potter stvorio je Potterov model medijske pismenosti koji je jedan od najpoznatijih. Ovaj koncept ističe pet komponenti medijske pismenosti:

svijest, znanje, analizu, procjenu i stvaranje. Potterova strategija stavlja snažan naglasak na vrijednost stalnog razvoja medijskih vještina putem instrukcija i praktičnog učenja (Potter, 2018).

Prema Potteru (2018), biti svjestan podrazumijeva shvaćanje da su mediji dio svakodnevnog postojanja. Razumijevanje rada i sastava medijskih poruka dio je razumijevanja. Analiza ukazuje na sposobnost raščlanjivanja medijskih komunikacija na njihove sastavne elemente i razumijevanja njihove motivacije.

Produkcija je proces proizvodnje vlastitog etičkog i poučnog medijskog materijala, dok je evaluacija procjene kalibra i istinitosti medijskih komunikacija. Drugi važan alat u području medijske pismenosti je Silverblattov model Arta Silverblatta. Temelj Silverblattove paradigme je ideja da medijska pismenost obuhvaća niz međusobno povezanih aspekata, uključujući moralni, estetski, emocionalni i kognitivni (Silverblatt, 2007). Sposobnost razumijevanja i vrednovanja medijskih poruka naziva se kognitivnom dimenzijom; sposobnost prepoznavanja i kontrole emocija izazvanih medija naziva se emocionalna dimenzija; procjena estetske kvalitete medijskih sadržaja obuhvaćena je estetskom dimenzijom, dok moralna dimenzija uključuje etičku procjenu medijskih poruka i njihov utjecaj na društvo (Silverblatt, 2007).

Ovi teorijski modeli naglašavaju važnost integriranog pristupa medijskoj pismenosti koji uključuje različite dimenzije i aspekte medijske komunikacije. I Potterov i Silverblattov okviri pružaju izvrsne alate za povećanje medijske pismenosti. Dok Potterov model naglašava integraciju različitih dimenzija medijske pismenosti i važnost interaktivnosti između znanja, sposobnosti, percepcije i motivacije (Potter, 2018), Silverblattov model pruža strukturirani okvir za analizu specifičnih elemenata medijskih poruka i njihova utjecaja na društvo (Silverblatt, 2007). Kroz primjenu ovih modela, nastavnici, roditelji i djeca mogu steći dublje razumijevanje zamršene dinamike medija i njegovati vještine potrebne za konzumaciju medija koja je i kritična i odgovorna. Može se zaključiti da su oba modela komplementarna jer nude koristan alat za razvoj medijske pismenosti.

Potterov model ističe međupovezanost i dinamiku različitih elemenata, promičući kritičko mišljenje i svijest o vlastitim medijskim navikama (Potter, 2018), dok Silverblattov model nudi opipljive koncepte i alate za analizu medijskih poruka, omogućavajući dublje razumijevanje pojedinih aspekata medijske produkcije i sadržaja (Silverblatt, 2007). Zajedno, ovi modeli pridonose razvoju medijske pismenosti, koja uključuje praktične analitičke vještine i kritičko

mišljenje. Učitelji i roditelji mogu koristiti oba pristupa kako bi djeci i mladima pružili medijsko obrazovanje, potičući kritičko mišljenje i razumijevanje zamršene dinamike medijskog okruženja.

U konačnici, cilj je osposobiti pojedince da postanu aktivni i odgovorni korisnici medija, sposobni prepoznati i kritički procijeniti medijske poruke koje konzumiraju. Integracijom Potterovog i Silverblattova modela, medijska pismenost postaje alat za osnaživanje pojedinaca koji im omogućuje da se bolje nose s izazovima i mogućnostima koje nude suvremeni mediji. Ova kombinacija naglašava važnost cjelovitog obrazovanja koje uključuje teorijske i praktične aspekte medija te promiče kritičku svijest i odgovornost u korištenju medijskih sadržaja (Nikšić, 2022; Đuran, Koprivnjak i Maček, 2019: 283).

Utjecaj medija na djecu

Utjecaj medija na djecu je složen i višedimenzionalan, uključujući pozitivne i negativne aspekte, kao i psihološke, socijalne i kognitivne učinke. U današnje digitalno doba mediji su postali sveprisutni u dječjim životima, pružajući brojne mogućnosti za obrazovanje i razvoj, ali i izazove s kojima se treba pažljivo nositi. Pozitivni aspekti djelovanja medija na djecu uključuju njihov obrazovni potencijal. Kroz obrazovne programe, aplikacije i digitalne resurse djeca mogu razviti osnovne akademske vještine. Programi kao što je „Ulica Sesame“ poznati su po tome što djecu podučavaju osnovnim pojmovima matematike, čitanja i društvenih vještina na zabavan i pristupačan način. Digitalne platforme nude mogućnosti kreativnog izražavanja i razvoja tehničkih vještina. Pomoću računala i tableta djeca mogu stvarati digitalnu umjetnost, programirati osnovne aplikacije te razvijati kritičko mišljenje kroz interaktivne igre i projekte. Navedene aktivnosti potiču kreativnost i inovativnost, što su važne vještine u današnjem svijetu (Potter, 2018). Društvene mreže i online igrice omogućuju im održavanje kontakata s prijateljima i obitelji te razvijanje društvenih vještina u digitalnom okruženju. Komuniciranje na internetu može pomoći djeci da steknu samopouzdanje i osjećaj pripadnosti, osobito kada su fizički udaljeni od svojih vršnjaka ili imaju poteškoća u uspostavljanju društvenih kontakata licem u lice (Bjelobrk, 2020). Ne, uz brojne prednosti, medije i brojne rizike. Pretjerana uporaba medija može rezultirati smanjenom tjelesnom aktivnošću, što može dovesti do zdravstvenih problema poput pretilosti (Ciboci i Labaš, 2019).

Djeca koja previše vremena provode pred ekranima često zanemaruju igru na otvorenom i druge tjelesne aktivnosti važne za njihov razvoj. Izloženost nasilnom sadržaju može dovesti do agresivnog ponašanja i desenzibilizacije na nasilje. Istraživanja su pokazala da djeca koja redovito gledaju nasilne programe ili igraju nasilne igrice češće pokazuju agresivno ponašanje i smanjenu empatiju prema drugima (Vučetić, 2019). Istraživanje koje su proveli Ciboci, Kanižaj i Labaš (2014) pokazuje da su mediji sastavni dio života djece od najranije dobi, pri čemu je čak 98,8% roditelja izjavilo da su njihova predškolska djeca uključena u neku vrstu korištenja medija. Samo 1,2% roditelja izjavilo je da njihova djeca nisu korisnici medija. Također, ističu problem velikog broja djece koja televiziju počinje gledati u najranijoj dobi. Od 761 ispitanika, 35,9% roditelja izjavilo kako je njihovo dijete počelo gledati televiziju u dobi od jedne godine, dok je 39,9% djece počelo gledati televiziju do svoje druge godine. Posebno zabrinjavajuće je da je 4,7% roditelja

izjavilo kako su njihova djeca počela gledati televiziju prije prvog rođendana. Samo 2,1% roditelja reklo je da su njihova djeca počela gledati televiziju u dobi od četiri godine, 0,3% je izjavilo da se to dogodilo u dobi od pet godina, a 0,1% da se to dogodilo u dobi od šest godina (Ciboci, Kanižaj, Labaš, 2014).

Mediji također mogu negativno utjecati na dječje samopoštovanje i njihov osjećaj identiteta. Idealizirane slike tijela i života prikazane na društvenim mrežama i u reklamama mogu dovesti do nezadovoljstva tijelom i niskog samopoštovanja, osobito kod adolescenata (Bjelobrk, 2020: 45). Djeci se sve češće otvara mogućnost razvijanja nerealnih očekivanja o tome kako bi trebala izgledati ili živjeti, što može rezultirati tjeskobom i depresijom (Ciboci i Labaš, 2019). Granica između virtualnog i stvarnog svijeta djeci je gotovo nevidljiva i zaista je moguće da se način na koji komuniciraju nastavi i u stvarnom životu. Djeca koja su doživjela nasilno ponašanje putem mobitela i interneta, gotovo jednako doživljavaju i ono nasilje koje se zbilo uživo licem u lice. Može se očekivati povećanje učestalosti nasilnog ponašanja kao posljedica većeg vremena provedenog u internetskom prostoru. (Nacionalno istraživanje o sigurnosti djece na internetu, 2020:24).

Psihološki i društveni utjecaji medijskog sadržaja također su značajni. Pozitivan medijski sadržaj može pružiti emocionalnu podršku i potaknuti razvoj pozitivnih emocija poput radosti i zadovoljstva. Obrazovni programi koji potiču rješavanje problema i suradnju mogu pomoći djeci da razviju osjećaj postignuća i samopouzdanja (Potter, 2018). Međutim, negativni medijski sadržaji, posebno oni koji sadrže nasilje, strašne ili uznemirujuće scene, mogu izazvati strah, tjeskobu i noćne more kod djece (Nikšić, 2022). Djeca su često osjetljiva na medijske sadržaje od odraslih, budući da tek razvijaju sposobnost razlikovanja fikcije od stvarnosti (Đuran, Koprivnjak i Maček, 2019). Mediji utječu i na razvoj identiteta i samopoštovanja kod djece. Djeca koja redovito gledaju medijske sadržaje koji promiču nerealne standarde ljepote i uspjeha mogu razviti nisko samopoštovanje i osjećaj nesigurnosti (Škegro, 2020). To je posebno izraženo kod adolescenata koji su u fazi formiranja vlastitog identiteta i samo percepcije. Mediji imaju ulogu u socijalizaciji djece. Putem medija djeca uče o društvenim normama, vrijednostima i ponašanju (Vučetić, 2019).

Obrazovni programi i društveni mediji mogu promicati društvene pozitivne vještine, poput suradnje, empatije i poštivanja različitosti. Programi koji prikazuju različite kulture i zajednice

mogu pomoći djeci da razviju toleranciju i razumijevanje različitosti (Potter, 2018). Međutim, mediji također mogu promovirati negativne društvene norme i ponašanja. Djeca koja su izložena sadržaju koji veliča nasilje, diskriminaciju ili nepristojno ponašanje mogu internalizirati takve vrijednosti i ponašanja (Vučetić, 2019). To može dovesti do problema u socijalizaciji i interakciji s vršnjacima, kao što su agresivnost, netolerancija i asocialno ponašanje (Bjelobrk, 2020: 50). Utjecaj medija na socijalne vještine djece također ovisi o vrsti medijskog sadržaja i načinu na koji se koristi. Društvene mreže mogu pružiti platformu za društvene pozitivne interakcije i podršku, ali mogu biti i izvor internetskog nasilja i socijalne anksioznosti (Ciboci i Labaš, 2019). Roditelji i odgojitelji imaju važnu ulogu u usmjeravanju djece prema pozitivnim medijskim iskustvima i učenju kako se nositi s negativnim aspektima medija (Đuran, Koprivnjak i Maček, 2019).

Mediji imaju značajan utjecaj na kognitivni razvoj i obrazovanje djece. Ispravno korištenje medija može obogatiti obrazovni proces i potaknuti razvoj važnih kognitivnih vještina. Obrazovni programi i aplikacije mogu pomoći djeci da razviju osnovne kognitivne vještine kao što su čitanje, pisanje, matematika i rješavanje problema (Silverblatt, 2007). Interaktivne obrazovne igre mogu potaknuti djecu na kritičko razmišljanje i rješavanje zadataka na inovativan i aktivan način.

Navedeni programi često koriste elemente igre kako bi motivirali djecu i zadržali njihovu pažnju, što može rezultirati boljim učenjem i zadržavanjem informacija (Nikšić, 2022).

Mediji također mogu potaknuti razvoj jezičnih i komunikacijskih vještina. Gledanje programa i filmova na različitim jezicima može pomoći djeci da nauče nove riječi i izraze te poboljšaju svoje jezične vještine. Online platforme za učenje jezika pružaju djeci priliku za učenje novih jezika kroz interaktivne lekcije i vježbe (Potter, 2018). Međutim, pretjerana uporaba medija može imati negativne posljedice na kognitivni razvoj. Istraživanja su pokazala da djeca koja provode previše vremena pred ekranima mogu imati problem s pažnjom, koncentracijom i akademskim uspjehom (Nikšić, 2022). Navedeno se posebno odnosi na djecu koja se koriste kao primarni oblik zabave, a zanemaruju druge aktivnosti koje pospješuju kognitivni razvoj, poput čitanja, igranja na otvorenom i društvenih interakcija.

Mediji imaju sve važniju ulogu u obrazovnom procesu. Digitalne tehnologije i mrežni resursi omogućuju pristup širokom rasponu obrazovnih materijala i alata. Online tečajevi, edukativni videi i interaktivne aplikacije omogućuju djeci da uče vlastitim tempom i prema vlastitim interesima (Silverblatt, 2007). Online učenje pruža priliku za personalizirano obrazovanje koje može

zadovoljiti specifične potrebe i interese svakog djeteta. Međutim, važno je da roditelji i odgajatelji osiguraju da djeca koriste kvalitetne obrazovne resurse i da vrijeme ispred ekrana bude uravnoteženo s drugim oblicima učenja i aktivnosti (Ciboci i Labaš, 2019).

Ukratko, mediji imaju dubok i složen utjecaj na djecu. Pružaju brojne mogućnosti za obrazovanje, kreativnost i socijalizaciju, ali i rizike koji mogu negativno utjecati na fizički, psihički i socijalni razvoj djece. Ključ maksimiziranja pozitivnih učinaka medija i minimiziranja negativnih ležišta u promišljenom i uravnoteženom korištenju medija, uz aktivnu ulogu roditelja i odgajatelja u usmjeravanju djece prema zdravim medijskim navikama (Đuran, Koprivnjak i Maček, 2019). Roditelji i odgajatelji trebaju biti svjesni kako različiti medijski sadržaji utiču na djecu te im pružiti alate i smjernice potrebne za kritičko razmišljanje i odgovorno korištenje medija. Samo takvim integriranim pristupom možemo osigurati da mediji budu korisni alati za razvoj i obrazovanje djece, a ne izvori štetnih utjecaja (Vučetić, 2019).

Uloga roditelja u medijskom opismenjavanju djece

Medijsko opismenjavanje temelji se na teorijama kritičkog mišljenja i socijalnog učenja. Prema teoriji socijalnog učenja Alberta Bandure, djeca uče promatrajući i oponašajući ponašanja odraslih, uključujući način na koji roditelji pristupaju medijima (Potter, 2018). Roditelji, kao primarni modeli ponašanja, značajno utječu na razvoj medijskih vještina i kritičkog mišljenja kod djece. U tom je kontekstu posebno važna uloga roditelja u poticanju medijske pismenosti djece. Roditelji, kao prvi učitelji djece, imaju jedinstvenu priliku oblikovati dječje razumijevanje medija i razvijati njihove kritičke vještine od najstarije dobi (Nikšić, 2022). Roditelje treba promatrati kao suradnike u medijskom obrazovanju jer oni, prema članku 18 Konvencije o pravima djeteta, imaju primarnu odgovornost za odgoj i razvoj djeteta. Također, odgovorni su za odgoj, skrb i obrazovanje svoje djece, te imaju pravo i slobodu donositi samostalne odluke u vezi s odgojem svoje djece kao što piše u Ustavu Republike Hrvatske, članku 64. Naime, prema prethodno navedenim dokumentima, nitko osim roditelja nije odgovoran za medijsko obrazovanje predškolske djece u Hrvatskoj (Ciboci, Kanižaj, Labaš, 2014).

Roditelji mogu koristiti različite strategije za poticanje medijske pismenosti kod djece. Medijska pismenost djece postala je problem današnjeg digitalnog doba, u kojem se djeca sve više vremena provode pred ekranima. U ovom procesu iznimno je važna uloga roditelja koji mogu pružiti smjernice, podršku i postaviti granice koje će djeci pomoći da razviju kritički pristup medijima (Đuran, Koprivnjak i Maček, 2019). Mediji mnogim obiteljima organiziraju vrijeme, te se nameću kao ključna sredstva za prijenos načina ponašanja i vrednota bez kojih je danas nekima nezamisliv život. Na roditeljima je obveza da se moraju obrazovati i osposobiti kako bi i sami shvatili novi jezik medija, kako bi mogli i sami razlikovati pozitivne od negativnih utjecaja, te kako bi, ako uoče da korištenje medija zauzima previše prostora i oduzima previše vremena, to pokušali smanjiti (Potter, 2012 prema Ciboci, Kanižaj, Labaš, 2021). Različiti stilovi roditeljstva različito utječu na srednju pismenost djece, a važna je i edukacija roditelja o medijskim sadržajima i tehnologijama koje djeca konzumiraju. Postavljanje ograničenja i pravila za korištenje medija, aktivno

sudjelovanje u medijskim aktivnostima djece te praktične strategije i primjeri mogu značajno pridonijeti razvoju medijske pismenosti kod djece (Silverblatt, 2007). Roditelji su dakle, prvi i najvažniji odgojitelji svoje djece, te su primorani pomoći djeci da steknu znanja i vještine kako bi pravilno, kritičko i odmjereno koristili medije. Roditelji također imaju ulogu u odlučivanju o korištenju, to jest uporabi medija u kući i u obitelji. No, ipak samo odlučivanje rezultat je razgovora, planiranja i rasporeda uporabe medija, kao i ograničavanje vremena koje djeca provode uz medije, pronalaženje drugih načina zabave u obitelji, ali i privremeno ili u potpunosti isključivanje nekih medija (Ciboci, Kanižaj, Labaš, 2021).

Roditeljski stilovi imaju ulogu u oblikovanju načina na koji djeca percipiraju i koriste se medijima. Tri su temeljna načina medijacije koji su prilagođeni izloženosti djece televizijskim sadržajima. Prva od njih, je restriktivna medijacija, još nazivana i pravilo vremena. U ovom načinu roditelji djeci ograničavaju vrijeme provedeno uz medije, odnosno zabranjuju određeni sadržaj ili program. Instruktivna, odnosno aktivna medijacija proizlazi iz roditeljskog pojašnjenja medijskog sadržaja tokom ili poslije konzumacije medija, bilo da se radi o nerealnim događajima na televiziji ili razlikovanje stvarnih osoba od izmišljenih likova. Zajedničko gledanje treća je medijacija i definirana je doslovno kao istovremeno gledanje sadržaja djeteta i roditelja bez potrebe za diskusijom (Valkenburg, Krcmar, Peeters, Marseille, 1999).

Autoritativni roditelji, koji kombiniraju visoku razinu podrške i kontrole, često postavljaju jasna pravila o korištenju medija i aktivno sudjeluju u medijskim aktivnostima djece. Ovaj stil roditeljstva potiče djecu da razvijaju samodisciplinu i kritičko razmišljanje dok se osjećaju podržano i sigurno (Vučetić, 2019). S druge strane, popustljivi roditelji, koji su skloni djeci dati više slobode bez postavljanja strogih pravila, mogu doprinijeti nekritičkom korištenju medija sa strane djece, što može rezultirati negativnim utjecajima kao što je prekomjerno vrijeme provedeno ispred zaslona ili izloženost neprikladnom sadržaju (Ciboci i Labaš, 2019). Autoritarni roditelji, koji nameću strogu kontrolu bez pružanja emocionalne podrške, mogu izazvati otpor kod djece, što može dovesti do skrivanja medijskih aktivnosti i nedostatka otvorene komunikacije o medijskim sadržajima (Nikšić, 2022). Postavljanje ograničenja i pravila za korištenje medija je važan za zdrav razvoj djece.

Roditelji bi trebali uspostaviti jasna pravila o vremenu provedenom ispred ekrana, vrstama medija koji su dopušteni i situacijama u kojima je uporaba medija prihvatljiva. Preporuča se, primjerice,

ograničiti vrijeme pred ekranom na najviše dva sata dnevno za djecu stariju od dvije godine, dok se za mlađu djecu savjetuje izbjegavanje ekrana što je više moguće (Potter, 2018). Također je važno osigurati da se djeca koriste u zajedničkim medijskim prostorijama, gdje roditelji mogu pratiti sadržaje kojima su izloženi. Ove granice i pravila ne samo da pomažu u zaštiti djece od potencijalno štetnog sadržaja, već također potiču razvoj samodiscipline i odgovornog korištenja medija (Silverblatt, 2007).

Edukacija roditelja o medijskim sadržajima i tehnologijama kojima se koriste njihova djeca je važna za uspješno medijsko opisivanje. Roditelji bi trebali biti upoznati s najnovijim trendovima i tehnologijama kako bi mogli razumjeti medijsko okruženje u kojem njihova djeca odrastaju (Đuran, Koprivnjak i Maček, 2019.). To uključuje poznavanje popularnih aplikacija, igrica, društvenih mreža i drugih digitalnih platformi. Edukacija roditelja može uključiti čitanje stručne literature, sudjelovanje na radionicama ili seminarima o medijskom opismenjavanju te savjetovanje s edukatorima i medijskim stručnjacima. Na taj će način roditelji biti bolje opremljeni za pružanje smjernica te podršku djeci u korištenju medija (Ciboci i Labaš, 2019).

Aktivno sudjelovanje roditelja u medijskim aktivnostima djece također je od velike važnosti. Roditelji bi trebali pokazati interes za medijske sadržaje koje njihova djeca konzumiraju, sudjelovati u gledanju filmova, igranju video igrica ili korištenju obrazovnih aplikacija zajedno sa svojom djecom (Potter, 2018). Ovakav pristup omogućuje roditeljima da iz prve ruke vide sadržaje koje njihova djeca konzumiraju te da s njima razgovaraju o porukama i vrijednostima koje ti sadržaji prenose (Silverblatt, 2007). Aktivno sudjelovanje može uključivati i zajedničke aktivnosti poput kreiranja vlastitog medijskog sadržaja, koji kod djece može potaknuti kreativnost i kritičko mišljenje (Nikšić, 2022).

Praktične strategije i primjeri za roditelje mogu značajno olakšati proces medijskog opisivanja djece. Jedna strategija je uspostaviti zajedničke obiteljske aktivnosti koje ne uključuju medije, poput čitanja knjiga, igranja na otvorenom ili kreativnih hobija (Đuran, Koprivnjak i Maček, 2019). To pomaže djeci da razviju uravnoteženiji pristup korištenju medija i da ne postanu previše ovisni o digitalnom sadržaju. Također je korisno koristiti roditeljski nadzor i filtre na uređajima kako bi se osigurala sigurnost djece na internetu (Vučetić, 2019). Redoviti razgovori o medijskim sadržajima i kritičko promišljanje poruka koje mediji prenose mogu pomoći djeci da razviju kritički pristup i prepoznaju manipulativne ili nepouz dane informacije (Ciboci i Labaš, 2019).

Roditelji također mogu poticati djecu da stvaraju vlastiti medijski sadržaj, što može uključiti pisanje blogova, snimanje videa ili izradu digitalnih prezentacija. Ove aktivnosti mogu potaknuti djecu na kreativno izražavanje i bolje razumijevanje medijskih procesa (Škegro, 2020).

Također je važno poticati djecu da uravnoteže vrijeme ispred zaslona s drugim aktivnostima, uključujući tjelesne aktivnosti, društvene interakcije i obrazovne zadatke (Potter, 2018). Roditelji također trebaju biti svjesni vlastitog ponašanja u korištenju medija, jer djeca često oponašaju svoje navike. Ako roditelji provode previše vremena ispred ekrana ili konzumiraju neprikladan sadržaj, djeca će vjerojatno slijediti njihov primjer (Silverblatt, 2007). Stoga je važno da roditelji daju primjer pozitivnog odgovornog korištenja medija. Uloga roditelja u medijskom opisivanju djece je bitna za razvoj kritičkog mišljenja i odgovornog korištenja medijskih sadržaja. Različiti stilovi roditeljstva mogu značajno utjecati na način na koji djeca percipiraju i koriste medije (Nikšić, 2022). Postavljanje ograničenja i pravila za korištenje medija, edukacija roditelja o medijskim sadržajima i tehnologijama, aktivno sudjelovanje u medijskim aktivnostima djece te praktične strategije i primjeri mogu značajno pridonijeti razvoju medijske pismenosti kod djece (Đuran, Koprivnjak i Maček, 2019). Barem ponekad 70% djece koristi TV bez nadzora, a ta brojka veća je za 5% kada govorimo o korištenju tableta bez nadzora. Gotovo svaki peti roditelj izjavljuje da nikada ili rijetko gleda sadržaje zajedno sa svojim djetetom, a gotovo svaki četvrti roditelj nikad ili rijetko podučava svoje dijete o korištenju elektroničkih uređaja (Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, 2017). U konačnici, cilj je osposobiti djecu da postanu kritični i odgovorni korisnici medija, sposobni prepoznati i procijeniti medijske poruke koje konzumiraju te razviti uravnotežen i zdrav pristup korištenju digitalnih tehnologija (Vučetić, 2019).

Uloga škola u medijskom opismenjavanju djece

Uloga škole u medijskom opisivanju djece iznimno je važna, posebno u današnje digitalno doba kada djeca sve više vremena provode pred ekranima i koriste različite medijske sadržaje (Potter, 2018). Škole, kao obrazovne institucije, imaju jedinstvenu priliku i odgovornost razvijati medijsku pismenost kod djece, pomažući im da postanu kritični i odgovorni korisnici medija (Silverblatt, 2007). Taj proces uključuje integraciju medijske pismenosti u kurikulum, edukaciju nastavnika, razvoj kritičkog mišljenja i analitičkih vještina te pružanje podrške učenicima kroz razne praktične aktivnosti (Nikšić, 2022).

Integracija medijske pismenosti u školski kurikulum potrebna je za uspješno medijsko opisivanje djece. To znači da medijska pismenost ne smije biti izolirana tema, već treba biti uključena u različite predmete i aktivnosti (Đuran, Koprivnjak i Maček, 2019). Na primjer, profesori jezika mogu potaknuti učenike na analizu medijskih tekstova, prepoznavanje retoričkih strategija i procjenu pouzdanosti izvora. Nastavnici povijesti mogu koristiti medijske izvore za proučavanje povijesnih događaja i analizirati kako su ti događaji prikazani u različitim medijima. Učitelji informatike mogu poučavati učenike o sigurnosti na internetu, zaštiti privatnosti i odgovornom korištenju digitalnih tehnologija (Vučetić, 2019). Ovaj interdisciplinarni pristup omogućuje učenicima da razviju vještine i kritičko razmišljanje koje im je potrebno za snalaženje u složenom medijskom okruženju.

Edukacija nastavnika o medijskoj pismenosti također je od vitalne važnosti. Učitelji moraju biti dobro informirani o najnovijim trendovima i tehnologijama kako bi učinkovito podučavali medijsku pismenost (Ciboci i Labaš, 2019). To uključuje razumijevanje digitalnih alata, društvenih mreža, medijskih tekstova i tehnike kritičke analize (Škegro, 2020).

Edukacija nastavnika može se provoditi kroz različite oblike stručnog usavršavanja, kao što su seminari, radionice, tečajevi i suradnje s medijskim stručnjacima (Đuran, Koprivnjak i Maček, 2019). Na taj način učitelji će biti bolje opremljeni za integraciju medijske pismenosti u svoje nastavne planove i programe te će učenicima moći pružiti relevantne i korisne informacije (Ciboci i Labaš, 2019). Razvoj kritičkog mišljenja i analitičkih vještina jedna je od najvažnijih sastavnica medijske pismenosti. Studenti trebaju naučiti prepoznati različite vrste medijskih poruka, analizirati njihovu namjeru i procijeniti njihovu vjerodostojnost (Potter, 2018).

Navedeno uključuje razumijevanje različitih vrsta medijskih formata, kao što su vijesti, reklame, filmovi, društveni mediji i drugi digitalni sadržaj. Učenici bi trebali razviti sposobnost prepoznavanja manipulativnih tehnika, privlačnosti i propagande te naučiti razlikovati činjenice od osobnog mišljenja (Silverblatt, 2007). Te su bitne vještine za razvoj medijske pismenosti i omogućuju učenicima da postanu kritični i informirani građani (Vučetić, 2019).

Važnu ulogu u medijskom opisivanju djece imaju i praktične aktivnosti i projekti. Škole mogu organizirati razne aktivnosti koje potiču učenike na aktivno sudjelovanje i primjenu stečenog znanja (Bjelobrk, 2020.). Na primjer, učenici mogu kreirati vlastiti medijski sadržaj, poput školskih časopisa, blogova, videa i podcasta. Ove aktivnosti studentima omogućuju primjenu teorijskih znanja u praksi, razvijanje kreativnih vještina i bolje razumijevanje procesa medijske proizvodnje (Nikšić, 2022). Također, škole mogu organizirati debate, radionice i projekte koji potiču učenike na istraživanje i analizu različitih medijskih tema, poput utjecaja medija na društvo, medijske etike i zaštite privatnosti na internetu (Škegro, 2020).

Podrška studentima kroz različite resurse i aktivnosti također je važna. Učenicima škole mogu omogućiti pristup raznim resursima, kao što su knjige, članci, online tečajevi i alati za kritičku analizu medija (Potter, 2018). Također, škole mogu organizirati suradnju s vanjskim stručnjacima, poput novinara, medijskih analitičara i stručnjaka za digitalne tehnologije, kako bi učenici dobili uvid u stvarni svijet medija i imali priliku naučiti iz prve ruke (Silverblatt, 2007). Ova suradnja može uključiti posjetitelje predavanja, radionice, mentorske programe i praksu, što može značajno obogatiti iskustvo studenata i pružiti im praktične vještine koje će im koristiti u budućnosti. Neki od programa koji se danas bave edukacijom roditelja u polju medijske pismenosti jesu projekt „Djeca medija“, Centar za sigurniji Internet, platforma „Medijskapismenost.hr“, projekt „Sigurnost djece na internetu“, kao i udruga „Pragma“ čiji je rad usmjeren na osnaživanje pojedinaca, da budu aktivni i kritički nastrojeni građani koji su sposobni razumjeti i evaluirati informacije koje svakodnevno primaju putem medija.

Uloga škole u medijskom opismenjavanju djece uključuje i suradnju s roditeljima i zajednicom. Roditelji imaju važnu ulogu u podupiranju medijske pismenosti djece, a škole mogu organizirati radionice i seminare za roditelje kako bi ih educirali o medijskoj pismenosti i pružili im alate za podršku djeci kod kuće (Nikšić, 2022). Također, škole mogu surađivati s lokalnim i medijima za

medijsku pismenost kako bi zajednički razvile projekte i aktivnosti koje promiču medijsku pismenost u zajednici (Đuran, Koprivnjak i Maček, 2019).

Pružajući djeci potrebne alate i vještine za kritičko i odgovorno korištenje medija, škole imaju ulogu u medijskom opisivanju. Integracija medijske pismenosti u kurikulum, edukacija nastavnika, razvoj kritičkog mišljenja i analitičkih vještina te pružanje podrške učenicima kroz praktične aktivnosti i resurse, ključni su elementi ovog procesa (Potter, 2018).

Suradnja s roditeljima i zajednicom također može značajno pridonijeti uspjehu medijskog opismenjavanja djece (Silverblatt, 2007). U konačnici, cilj je osposobiti studente da postanu informirani, kritični i odgovorni građani, sposobni snalaziti se u složenom medijskom okruženju i donositi informirane odluke u svakodnevnom životu.

Suradnja roditelja i škola u medijskom opismenjavanju djece omogućuje cjelovit pristup koji spaja školske programe s roditeljskom podrškom kod kuće, čime se djeci omogućuje dosljedan i usklađen medijski odgoj (Nikšić, 2022). Prvi korak u ovoj suradnji je osigurati zajedničko razumijevanje ciljeva medijske pismenosti između roditelja i škole. Škole mogu organizirati informativne sastanke i radionice za roditelje kako bi objasnile važnost medijske pismenosti i predstavile nastavni plan i program (Đuran, Koprivnjak i Maček, 2019). Na ovim sastancima roditelji mogu dobiti uvid u metode koje škola koristi u poučavanju medijske pismenosti te naučiti o načinima koje mogu koristiti u edukaciji unutar svoga doma. Kroz ove aktivnosti roditelji i škola mogu razviti zajedničku strategiju koja osigurava dosljedan pristup medijskom obrazovanju (Vučetić, 2019).

Edukacija roditelja o medijskim sadržajima i tehnologijama koje koriste njihova djeca ključna je za njihovo uspješno vođenje kroz digitalno okruženje. Roditelji trebaju biti svjesni različitih vrsta medija, njihove upotrebe i mogućih rizika kako bi mogli učinkovito pratiti i usmjeravati medijske aktivnosti svoje djece (Potter, 2018). Škole mogu organizirati radionice i seminare na kojima će se roditelji educirati o sigurnosti na internetu, prepoznavanju pouzdanih izvora informacija i odgovornom korištenju društvenih mreža (Silverblatt, 2007). Ove edukacije mogu uključiti praktične savjete i alate koje roditelji mogu koristiti kako bi osigurali sigurnost svoje djece u digitalnom okruženju (Nikšić, 2022).

Praktični primjeri i preporuke za roditelje također igraju važnu ulogu u suradnji sa školama. Škole mogu roditeljima pružiti konkretne savjete i smjernice o tome kako podržati srednju pismenost svoje djece. Na primjer, mogu se predložiti zajedničke obiteljske aktivnosti koje ne uključuju medije, poticanje djece na čitanje knjiga ili sudjelovanje u sportskim i kreativnim aktivnostima. Također, škole mogu osigurati resurse poput edukativnih članaka, knjiga i online tečajeva koji mogu pomoći roditeljima u njihovom uključivanju (Vučetić, 2019).

Suradnja roditelja i škola u medijskom opismenjavanju djece neophodna je za stvaranje cjelovitog i uravnoteženog pristupa ovoj važnoj temi. Zajedničkim naporima roditelji i škole mogu osigurati da djeca razviju kritičke vještine i navike odgovornog korištenja medija te da budu bolje pripremljeni za snalaženje u složenom medijskom okruženju.

Zaključak

Roditelji, kao prvi učitelji svoje djece, imaju nezamjenjivu ulogu u oblikovanju njihovih percepcija, vrijednosti i sposobnosti kritičkog mišljenja. U kontekstu medijske pismenosti ta uloga postaje još značajnija. Medijska pismenost nije samo tehnička vještina; to je pojam koji uključuje razmišljanje o načinu na koji mediji oblikuju našu stvarnost, utječu na naše percepcije i definiraju naše razumijevanje svijeta. Mediji su danas sveprisutni, prožimaju svaki aspekt naših života i imaju moć oblikovati našu stvarnost na suptilan i prodoran način. U tom kontekstu roditelji su ti koji djeci daju prvi okvir za razumijevanje svijeta. Oni ne samo da uče djecu kako koristiti medije, već ih uče i kako razmišljati o medijima. Uloga roditelja u medijskom opismenjavanju djece može se promatrati kao filozofska misija: oni postaju vodiči kroz složen krajolik informacija, dezinformacija, zabave i obrazovanja. Roditelji pomažu djeci da razviju svijest o tome kako mediji funkcioniraju, koje vrijednosti promiču i kako te vrijednosti utječu na društvo. U tom smislu medijska pismenost postaje sredstvo za razumijevanje i kritičko promišljanje svijeta. Roditelji svojim primjerom i usmjeravanjem potiču djecu da informacije ne prihvaćaju zdravo za gotovo, već da ih propituju, analiziraju i shvaćaju u širem kontekstu. Ova roditeljska uloga također uključuje stvaranje prostora za razmišljanje i razgovor. Kultura dijaloga može se njegovati u obitelji, gdje se medijski sadržaj razmatra zajedno. To je prostor u kojem djeca mogu slobodno izražavati svoje mišljenje, postavljati pitanja i razvijati svoje kritičke vještine. Kroz te razgovore djeca uče kako artikulirati svoje misli, kako slušati druge i kako konstruktivno sudjelovati u raspravi. Roditelji djeci pružaju ne samo praktične smjernice, već i temeljne vrijednosti i kritičke vještine potrebne za snalaženje u složenom medijskom svijetu. Medijska pismenost uključuje sposobnost analiziranja, vrednovanja i kreiranja medijskih sadržaja, a roditelji su često prvi izvor obrazovanja i podrške u tom procesu. Primjerice, roditelji mogu pokazati kako razlikovati pouzdane izvore informacija od nepouzdanih, kako prepoznati manipulativne tehnike u oglašavanju i kako koristiti medije na način koji pridonosi osobnom razvoju i obrazovanju. Oni također mogu postaviti ograničenja vremena ispred ekrana, odrediti koje su vrste sadržaja prihvatljive i dati objašnjenja zašto su određena pravila važna. Takve smjernice pomažu djeci razviti zdrave medijske navike, koje su ključne za njihovu fizičku i mentalnu dobrobit. S obzirom na rizike online okruženja, kao što su cyberbullying, neprimjereni sadržaji i privatnost podataka, roditelji imaju zadatak educirati djecu o sigurnom i odgovornom ponašanju na internetu.

Navedeno uključuje razgovore o važnosti čuvanja osobnih podataka, prepoznavanju sumnjivih aktivnosti i prijavljivanju neprikladnog ponašanja. Obrazovanje o sigurnosti na internetu osnažuje djecu za samostalno i sigurno kretanje u digitalnom okruženju. Kroz razgovore i rasprave o medijskim sadržajima koje djeca konzumiraju, roditelji mogu pomoći djeci da propituju informacije, analiziraju različite perspektive i razvijaju sposobnost kritičkog razmišljanja. Zaključno, uloga roditelja u medijskom opismenjavanju djece je neprocjenjiva. Kroz primjer, postavljanje granica, obrazovanje o sigurnosti, poticanje kritičkog razmišljanja i podržavanje kreativnosti, roditelji djeci pružaju alate koji su im potrebni za snalaženje u složenom medijskom okruženju. Navedena podrška pomaže djeci da postanu kritični i odgovorni korisnici medija, te ih osnažuje za aktivno i informirano sudjelovanje u modernom društvu.

Literatura

Bjelobrk, Vladimir (2020) Uloga medija u procesu socijalizacije djece i adolescenata. *Magistra Iadertina* 15(1). <https://hrcak.srce.hr/file/363598>. Pristupljeno 5.6.2024.

Ciboci, Lana i Labaš, Danijel (2019) Medijska i digitalna pismenost: škola i suvremeno roditeljstvo. *Medijske studije* 10(19). <https://hrcak.srce.hr/clanak/330024>. Pristupljeno 5.6.2024.

Đuran, Antonija, Koprivnjak, Diana i Maček, Nataša (2019) Utjecaj medija i uloga odraslih u odgoju i obrazovanju djece predškolske i rane školske dobi. *Pregled komunikacijskog menadžmenta* 4. <https://hrcak.srce.hr/file/326261#:~:text=>. Pristupljeno 5.6.2024.

Nikšić, Vilena (2022) Medijska pismenost roditelja i djece. Završni rad, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:570681>. Pristupljeno 5.6.2024.

Potter, W. James (2018) *Medijska pismenost*. Thousand Oaks: Sage Publications.

Silverblatt, Art (2007) *Medijska pismenost: ključevi za tumačenje medijskih poruka*. Westport: Praeger.

Škegro, M. (2020) Medijska pismenost roditelja djece predškolske dobi. Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:594458>. Pristupljeno 5.6.2024.

Vučetić, Vuk (2019) Medijska pismenost kao ključna kompetencija 21. stoljeća. *South Eastern European Journal of Communication* 1(2). <https://hrcak.srce.hr/233226>. Pristupljeno 5.6.2024.

Ciboci, Lana, Kanižaj, Igor, Labaš, Danijel (2014) Media Education from the Perspective of Parents of Preschool Children: Challenges and Trends in Free Time Media Use, *Medijska istraživanja*, 20 (2) 53-69

Valkenburg, Patti M., Krcmar, Marina, Peeters, Allerd, Marseille, Nies M (1999) Developing a scale to assess three styles of television mediation: „Instructive mediation, restrictive mediation and social coviewing“. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 43(1), 52-66

Ciboci, Lana, Ćosić, Pregrad, Ivana, Kanižaj, Igor, Potočnik, Dunja, Vinković, Dejan (2020) Nacionalno istraživanje o sigurnosti djece na internetu, Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu. <http://hrkids.online/prez/EUKidsOnlineHRfinal.pdf> Pristupljeno: 1.09.2024.

Ciboci, Lana, Kanižaj, Igor, Labaš, Danijel (2021) Mediji i djeca predškolske dobi – Priručnik za odgojitelje u dječjim vrtićima, Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu https://djecamedija.org/wp-content/uploads/2021/09/prirucnik_za_odgojitelje_u_djecjim_vrticima_e-izdanje5-2.pdf Pristupljeno: 1.09.2024.

Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba (2017) Nacionalno istraživanje o predškolskoj djeci pred malim ekranima <https://www.poliklinika-djeca.hr/istrazivanja/prvo-nacionalno-istrazivanje-o-predskolskoj-djeci-pred-malim-ekranima/> Pristupljeno 2.09.2024.

Sažetak

Ovaj završni rad istražuje ulogu roditelja u razvoju medijske pismenosti kod djece, s naglaskom na strategije koje roditelji mogu koristiti kako bi educirali i podržali svoju djecu u digitalnom okruženju. Medijska pismenost, definirana kao sposobnost pristupa, analize, vrednovanja i stvaranja medijskih poruka, postala je ključna kompetencija u suvremenom društvu. Rad se fokusira na pozitivne i negativne utjecaje medija na djecu, te na važnost roditeljske uloge u smanjenju potencijalnih rizika povezanih s medijima, poput izloženosti neprikladnom sadržaju ili internetskog zlostavljanja. Također se razmatraju različiti stilovi roditeljstva i njihova povezanost s razvojem medijske pismenosti, kao i konkretne strategije za poboljšanje medijske pismenosti kod djece. Rad zaključuje da roditelji, kao prvi učitelji, imaju ključnu ulogu u oblikovanju kritičkog pristupa medijima kod djece i pripremi za odgovorno korištenje medija.

Ključne riječi: medijska pismenost, roditeljska uloga, medijski utjecaj, djeca, digitalno okruženje, kritičko razmišljanje.

Summary

This thesis explores the role of parents in developing media literacy among children, with a focus on strategies that parents can use to educate and support their children in a digital environment. Media literacy, defined as the ability to access, analyze, evaluate, and create media messages, has become a critical competence in modern society. The thesis examines both the positive and negative impacts of media on children and emphasizes the importance of parental involvement in mitigating potential media-related risks, such as exposure to inappropriate content or cyberbullying. It also discusses different parenting styles and their connection to the development of media literacy, as well as specific strategies, such as setting screen time limits, educating parents about media content, and actively participating in children's media activities. The thesis concludes that parents, as children's first teachers, play a crucial role in shaping a critical approach to media and preparing them for responsible media use.

Keywords: media literacy, parental role, media impact, children, digital environment, critical thinking.